

Codi Ètic d'ECAS actualitzat

Abril 2025

Autors:

Amparo Porcel, INTRESS
Mercedes Cuenca, Fundació Cepaim
Domènec Domènech, Fundació Mercè Fontanilles
Sònia Moragrega, Fundació Intermèdia
Carles Rue, CEPS
Enric Canet, Casal d'Infants
Mijail Acosta, equip tècnic ECAS
Mariona Puigdellívol, directora general d'ECAS

Col·laboració:

Dra. Aïda Palacios

Índex

1. Introducció
2. Objectius i estructura del codi ètic
3. Principis
4. Compromisos
5. Seguiment

1. Introducció

A ECAS, com a federació que agrupa més de 130 entitats d'acció social, que va néixer el 2003 per oferir un espai d'intercanvi, diàleg i coordinació amb les entitats associades, amb l'administració i la resta d'agents socials, la governança democràtica i els principis ètics són un element fonamental i des de la mirada de la federació estan profundament interrelacionats.

La governança democràtica determina l'estructura organitzativa i els processos que permeten garantir una participació justa i equitativa en la construcció de la voluntat, el consens i les decisions col·lectives.

Alhora els principis ètics guien el comportament i les actituds de les entitats sòcies en les seves interaccions (tan internes com externes), amb l'objectiu de promoure la confiança, el respecte i la cooperació mútua.

Aquesta sinergia entre governança democràtica i principis ètics defineix la cultura organitzativa d'ECAS, i fomenta el sentit de pertinença i el compromís compartit entre totes les entitats membres.

Entre 2018 i 2019 es va redactar i implementar el primer codi ètic de la federació. Va ser un primer pas important per promoure la reflexió ètica aplicada en el marc de les entitats socials sòcies. Actualment és un dels documents de referència de l'organització, al qual s'adhereixen totes les entitats com a part del procés d'entrada.

Des de llavors ha funcionat una comissió d'ètica, que en la mesura del possible ha vetllat perquè el codi ètic sigui difós, sigui conegut per totes les entitats sòcies i tingut en compte en les deliberacions de la federació. Des de la comissió també s'han impulsat formacions específiques sobre reflexió ètica i nous contextos.

Com a fruit del recorregut fet fins ara, la comissió ha vist la **necessitat d'actualitzar el codi ètic de la federació**.

Fer-lo evolucionar, de la reflexió ètica sobre com s'atenen les persones i com han de ser les intervencions (qüestió ja present en el sí de les pròpies entitats), cap a una reflexió ètica més centrada en com s'han de relacionar entre si les entitats en un entorn com el d'ECAS, en quins principis i amb quins compromisos s'ha de fonamentar la generació de sinergies i col·laboracions, així com la capacitat de la federació per ser agent de canvi.

Una evolució per tal que **el codi ètic d'ECAS se centri en l'ètica de l'organització i no en l'ètica de la intervenció**, tenint en compte que qui fa la intervenció directa són les entitats sòcies, no la federació, i que aquesta darrera qüestió ja està present i queda recollida en el codi ètic de cada entitat.

2. Objectius i estructura del codi ètic

Així doncs, el codi ètic recollit en aquest document respon als següents objectius:

1. Identificar els principis i valors que fonamentin la cultura idiosincràtica de la federació en un marc de relació compartit de les entitats amb la federació i de les entitats entre sí.
2. Orientar la congruència interna entre la missió de la federació i la seva gestió, a través dels òrgans de govern i dels espais de treball, permetent que les entitats sòcies es reconguin sobre la base d'uns trets comuns fonamentals, contribuint i potenciant el sentiment de pertinença de les entitats.
3. Guiar les actuacions externes de representativitat d'ECAS i les relacions amb altres institucions i actors de la societat civil i les administracions per tal que es reconguin clarament les aportacions substancials d'ECAS com agent col·lectiu de canvi i transformació.
4. Dotar-nos d'una eina comuna i de consens que inspiri i impulsi la reflexió ètica, que doni sentit al què i fonamenti el com, en el bon govern de la federació i les seves actuacions.

El codi ètic s'estructura en tres parts:

- **Principis:** Inspiradors i consensuats per les entitats sòcies que determinen el marc general d'actuació
- **Compromisos:** Específics en relació als diferents principis i que faciliten una reflexió ètica aplicada
- **Seguiment:** Per part de la "Comissió de seguiment del Codi Ètic".

3. Principis

ECAS i les seves entitats sòcies es regiran pels següents **8 principis** en totes les seves actuacions:

En referència a la coherència missional de les entitats:

1. Dignitat de la persona
2. Justícia social

En referència al rol de la federació:

3. Respecte a l'autonomia de les entitats
4. Subsidiarietat de les entitats
5. Independència de la federació

En referència a les entitats:

6. Responsabilitat de les entitats
7. Cooperació entre entitats i entre entitats i federació
8. Solidaritat entre entitats

1. Dignitat de la persona:

Principi entès com el reconeixement i respecte al valor absolut de tota persona, sense distinció per raó de sexe, ètnia, procedència, religió, ideologia, orientació sexual o qualsevol altre motiu. Dignitat que és consubstancial a la mateixa condició humana i que hauria de fonamentar el dret de tota persona a tenir unes condicions mínimes de vida garantides: educació, salut, habitatge, llibertat i altres factors. Dignitat de la persona tal com queda recollida a la Declaració Universal dels Drets Humans.

2. Justícia social:

Principi entès com l'anhel i la lluita per construir una societat més equitativa i menys desigual. Inclou les reivindicacions i accions encaminades a promoure la igualtat social, la igualtat d'oportunitats, l'Estat del Benestar, l'erradicació de pobresa, la no discriminació o qualsevol altre avenç en drets. Actualment, la justícia social està vinculada a la redistribució dels recursos (siguin econòmics, de cures, de temps, etc.) i la cerca de l'equitat, en bé de les persones en situacions de major vulnerabilitat.

3. Respecte a l'autonomia de les entitats

Principi entès com el respecte des de la federació a la idiosincràsia de cada entitat sòcia, a la seva capacitat de decisió i actuació, independent i sense cap coerció, sempre i quan no

perjudiqui la resta. Aquest reconeixement a la capacitat d'autogestió és independent de les dimensions i singularitats de cada entitat. Implica l'apoderament i l'assumpció de la diversitat de les entitats i de la tasca de la federació per a capacitar-les i tenir cura del conjunt.

4. Subsidiarietat de les entitats

Principi entès com el respecte a la competència de les entitats sòcies com a organitzacions de primer nivell i d'atenció directa a les persones. La federació donarà prioritat a les seves actuacions i a la seva incidència i interlocució amb l'Administració, atenent criteris com l'expertesa, la presència territorial, l'especificitat missional, la qualitat en la intervenció i el compromís amb la comunitat.

5. Independència de la federació

Principi entès com el reconeixement de la pròpia sobirania en la presa de decisions, la recerca de la plena autonomia institucional i el deure de posicionar-se, superant la pressió o interessos externs (socials, polítics, econòmics, etc).

6. Responsabilitat de les entitats

Principi entès com l'actitud amb què les entitats sòcies d'ECAS participen en la federació i es relacionen entre elles, i dirigida al compliment individual i col·lectiu de les obligacions i compromisos adquirits. Implica una traçabilitat dels posicionaments i una coherència amb les decisions preses i fer-se càrrec de les conseqüències que se'n derivin.

7. Cooperació entre entitats i entre entitats i federació:

Principi entès com l'esforç i la col·laboració que realitzen les entitats membres per l'assoliment de la Missió i Visió de la federació. Cooperació fonamentada en la integritat i honestat de les pròpies entitats sòcies, i que es materialitza gràcies als valors de la participació, la lleialtat, la transparència i la preeminència del bé comú per sobre del bé particular.

8. Solidaritat entre entitats:

Principi entès com la predisposició de les entitats membres, i de la mateixa federació, a relacionar-nos des de l'ajuda i cura mútues i la defensa col·lectiva dels interessos, promovent també l'equitat entre sí, en aspectes com la presa de decisions, la distribució de recursos i les oportunitats d'accés a la informació. Comporta generositat institucional, des del reconeixent el valor intrínsec de cada una de les entitats sòcies i les orienta a aportar la seva expertesa en els projectes compartits en el marc de la federació.

4. Compromisos

ECAS i les seves entitats sòcies assumeixen els següents compromisos, en relació als principis definits en aquest Codi Ètic (compromisos que evolucionaran en funció del propi desenvolupament de la federació):

1. En relació al principi de Dignitat de la persona:

- Tenir com a marc de referència per a tots els projectes i accions, tant d'ECAS com de les seves entitats sòcies, la defensa dels Drets Humans.
- Garantir que en totes les relacions externes de la federació i en les interaccions entre les entitats sòcies es reconegui el respecte fonamental a les persones i a la seva diversitat.
- Respectar l'expressió de les opinions i perspectives diferents, sempre que no entrin en contradicció amb aquest principi de dignitat de la persona.
- Promoure activament, tant al si d'ECAS i com també en els espais on ECAS participi, l'accés igualitari, la participació inclusiva i representació de la diversitat en els òrgans de govern, els programes i les actuacions que es desenvolupin.
- Orientar sempre les actuacions cap a la millora de la qualitat de vida i del benestar de les persones.
- Denunciar la vulneració de drets de les persones i generar estratègies perquè siguin les mateixes persones les que puguin alçar la veu.
- Incidir pel reconeixement o recuperació dels drets de les persones (tant des de les entitats sòcies com des de la federació).

2. En relació al principi de Justícia social:

- Treballar en la lluita contra la pobresa i les desigualtats socials.
- Promoure la igualtat d'oportunitats i la no discriminació, tant en les polítiques internes de la federació, com en l'accessibilitat i l'equitat dels serveis que les seves entitats presten a la societat.
- Denunciar amb valentia les causes generadores de pobresa i treballar per impulsar mesures d'equitat en la redistribució dels recursos.
- Proposar mesures, reformes i iniciatives que contribueixin a la justícia social.

- Portar a terme actuacions que pal·lin les desigualtats socials.
- Sensibilitzar vers la justícia social des de l'acció comunitària i l'educació.

3. En relació al principi de Respecte a l'autonomia de les entitats:

- Respectar la idiosincràsia, lliure pensament, lliure iniciativa i manera d'actuar i de decidir de cada entitat membre d'ECAS en el seu àmbit d'actuació, alineats però en el compliment amb els principis d'aquest codi ètic.
- Reconèixer els valors propis de cada entitat i la seva contribució concreta a la millora i la transformació social, així com la seva expertesa i lideratge en els seus àmbits d'actuació específics.
- Gestionar i procurar resoldre de forma dialogada i transparent les discrepàncies i conflictes que puguin sorgir entre les entitats membres, tant en el marc d'actuació conjunta de la federació com també entre una entitat determinada i la mateixa ECAS.
- Aprofundir en la cultura de les cures que contribueix al bon funcionament de la federació i una bona relació entre les entitats sòcies.

4. En relació al principi de Subsidiarietat de les entitats:

- Respectar l'àmbit competencial de les entitats de primer nivell, reconeixent la seva especialització. ECAS no farà en cap cas atenció directa.
- Descentralitzar els posicionaments i decisions d'ECAS. ECAS es posicionarà sempre des de la realitat concreta d'acord amb l'expertesa de les entitats que hi treballen directament.
- Delegar la representativitat amb criteris d'expertesa i compromís. ECAS articula la seva veu i rep la seva representativitat des de les entitats de primer nivell i la retorna delegant-la, ampliada i enriquida al servei de les entitats allà on esdevingui més útil i influent i apoderadora per elles.
- Promoure les iniciatives i capacitats locals, desenvolupant les seves potencialitats, escoltant la seva veu i reconeixent la proximitat com una riquesa comunitària imprescindible per a la transformació social.

5. En relació al principi de Independència de la federació:

- Mantenir una independència plena respecte els partits polítics i els grups de govern, vetllant per evitar que possibles vincles directes o indirectes amb aquests, modifiquin els encàrrecs de representació delegada d'ECAS o condicionin les seves deliberacions i acords.
- Desenvolupar una incidència pública i política valenta, constant, compromesa i fidel a favor de les persones en situació de més vulnerabilitat i en la defensa dels recursos, serveis i activitats de les entitats d'acció social.
- Mantenir un diàleg constructiu amb els grups de govern, basat en l'anàlisi rigorós i dades contrastades i objectives i centrat en les necessitats reals de la població atesa.
- Col·laborar amb les administracions públiques, centrant-se en els objectius i emergències detectades per les entitats sòcies i no pas en les agendes polítiques que pretenguin instrumentalitzar la nostra col·laboració.
- Dur a terme anàlisis crítics de les polítiques públiques amb criteris objectius i basats en dades.
- Perseguir l'ideal de la independència financera de forma que les possibles aportacions provinents de les administracions, empreses i donants no condicionin la posició crítica, ni el compromís efectiu amb la missió d'ECAS.

6. En relació al principi de Responsabilitat de les entitats:

- Participar activament i amb rigor en els espais d'ECAS en els quals l'entitat s'hagi compromès, ajudant des d'aquests espais a construir un lideratge compartit que serveixi de referència.
- Quan s'actui i comuniqui en representació de la federació, fer-ho de manera congruent amb la Missió, Visió i Valors d'ECAS.
- Mantenir la lleialtat a la federació en els debats i en la presa de decisions en tots els espais de treball, tant per part de les persones representants legals com dels càrrecs directius i de les professionals de les entitats sòcies.
- Contribuir a vetllar per la sostenibilitat de la federació, assumint tant sectorialment com col·lectivament els reptes i acords plantejats per cada àmbit de la federació.
- Assumir per part de les entitats membres el compromís de capacitar i contextualitzar les persones en qui deleguin la representació en el sí de la federació, assegurant-se

que en coneguin la missió i el marc d'actuació.

7. En relació al principi de Cooperació entre entitats i entre entitats i federació:

- Participar a ECAS amb la voluntat de col·laborar amb la resta d'entitats amb honestat i cercant el bé comú.
- Ser transparents en relació a l'accés a la informació, la presa de decisions i la divulgació de les dades.
- Gestionar els conflictes d'interessos, identificant-los i informant-ne a la Junta Directiva i la resta d'entitats implicades, per tal de seguir els protocols i mecanismes establerts al reglament de règim intern i altres documents de bones praxis, tot minimitzant qualsevol impacte negatiu o distorsió de les deliberacions.
- Facilitar i promoure la participació i la millor representació de totes les entitats sòcies superant diferències de volum, antiguitat, ubicació, especialització, prestigi, etc. I vetllant perquè sigui equitativa.
- Respectar i promoure sempre la igualtat d'oportunitats, especialment quan es desenvolupin projectes en comú i quan hi hagi legítima competència entre les entitats. Vetllar per tal que s'acompleixin estrictament les regulacions establertes col·lectivament.
- Respectar els compromisos de confidencialitat i no difondre irresponsablement informació.
- Vetllar i generar les dinàmiques per construir posicionament conjunt de les entitats.
- Impulsar, coordinar i facilitar el disseny i execució de projectes col·laboratius i cooperatius entre entitats sòcies a partir de criteris definits prèviament i consensuats per totes les parts.

8. Compromisos en relació al principi de Solidaritat entre entitats:

- Defensa col·lectiva dels interessos compartits pel conjunt d'entitats sòcies i posicionament decidit en la defensa de les entitats individuals davant d'atacs arbitraris als seus interessos legítims o que perjudiquin el seu desplegament potencial.
- Compartir i difondre bones praxis entre les entitats sòcies, enriquint el saber comú que potenciï l'evolució i la millora de les activitats de les entitats.
- Suport mutu en moments de crisi, cercant l'auxili comú, per promoure la

sostenibilitat de la missió de les entitats sòcies i altres mecanismes de suport i recolzament.

5. Seguiment

La Comissió de seguiment del codi ètic vetlla perquè el codi ètic sigui assumit per totes les entitats sòcies com un document viu i útil per promoure la reflexió ètica en el sí de la federació. Ho farà a través de la difusió, la formació i la generació d'espais de reflexió ètica. Cal tenir en compte que el codi ètic serveix per orientar l'ètica organitzacional i que per això no inclou en cap cas un règim sancionador.

La comissió està composta per persones membres d'entitats sòcies a proposta voluntària, que són ratificades per la Junta Directiva i aprovades en Assemblea. L'encàrrec serà per dos anys, renovant-se periòdicament. Es podrà repetir la participació en funció de les disponibilitats, però intentant implicar el màxim d'entitats i buscant la pluralitat entre les persones que la componen.

Les funcions de la comissió de seguiment del codi ètic són:

- Emetre recomanacions en relació a qüestions o consultes vinculades a l'ètica organitzacional. Aquestes poden ser per proposta de la comissió o per consulta de qualsevol entitat membre o espai de treball intern de la federació.
- Recollir, difondre i fomentar les bones pràctiques en el si de la federació.
- Promoure la reflexió ètica en la cultura i la pràctica organitzativa i motivar a les entitats sòcies d'ECAS a tenir els seus propis codis ètics coherents amb els principis comuns.
- Fer seguiment i vetllar per l'acompliment del Codi Ètic propi d'ECAS i perquè totes les entitats sòcies s'hi adhereixin, se'l facin seu i l'enriqueixin amb les seves aportacions.
- Difondre els principis i compromisos que constitueixen aquest codi ètic, perquè siguin tinguts en compte i contribueixin a la presa de decisions dins la federació.
- Revisar el codi ètic periòdicament, detectant-hi mancances i proposant millores i criteris i impulsant debat i altres procediments per promoure les actualitzacions que siguin pertinents.